

STRATEGIA PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY W RODZINIE W GMINIE ŁĄCKO na lata 2010–2015

*PRZYGOTOWANA NA PODSTAWIE STRATEGII
ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH
I INTEGRACJI W GMINIE ŁĄCKO na lata 2010–2015*

Nowy Sącz - Łącko I-II 2010

Karpacki Instytut Rozwoju Regionalnego sp. z o.o.
33-330 Nowy Sącz, al. Batorego 90, tel./fax.: 018/4421784, e-mail: biuro@kirr.pl
Opracował zespół pod kierownictwem Wojciecha Knapika

SPIS TREŚCI

1. WSTĘP.....	3
2. IDENTYFIKACJA PRZEMOCY DOMOWEJ NA TLE GŁÓWNYCH PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH W GMINIE ŁĄCKO	4
3. PRZEMOC W RODZINIE I JEJ SPOŁECZNE SKUTKI.....	8
4. STRATEGICZNY PLAN ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH W GMINIE ŁĄCKO.....	16
4.1. ANALIZA SWOT.....	16
4.2. MISJA I CELE STRATEGICZNE.....	19
4.3. PROGRAM DZIAŁAŃ NA LATA 2010 – 2015	20
5. REALIZACJA STRATEGII.....	23
5.1. MONITORING STRATEGII	23

1. WSTĘP

Niniejsza strategia została oparta na zapisach Strategii Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych w gminie Łącko na lata 2010–2015 i jest w pełni zgodna z tym dokumentem. W celu uwypuklenia problematyki dot. przeciwdziałania przemocy w rodzinie odpowiednie zapisy zostały zebrane w formie odrębnego dokumentu.

Skuteczność działań w obszarze przeciwdziałania przemocy domowej jest uwarunkowana kompleksowym podejściem do problemu i wprowadzeniem systemowych rozwiązań. Nie powinno być tak, że polityka ta jest realizowana w osamotnieniu przez jedną instytucję np. przez GOPS i tylko ta instytucja jest rozliczana z realizacji strategii. Dla skuteczności prowadzonych działań potrzebna jest szeroka koalicja osób i podmiotów działających w tej sferze, w szczególności większa wiedza na temat różnych form przemocy domowej i skali tego zjawiska, jak również metod diagnozowania zjawiska przemocy ukrytej i wreszcie możliwości udzielenia skutecznej pomocy ofiarom przemocy domowej. Podstawą i najważniejszym zadaniem jakie stawia przed sobą niniejszy dokument jest przełamanie tabu na temat istnienia (lub jak częściej uważa się „nieistnienia” zjawiska przemocy w rodzinach na terenie gminy Łącko.

Wśród wielu uregulowań prawnych dotyczących przemocy w rodzinie do najważniejszych należą:

- Ustawa z 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz. U z 2009r., Nr 175, poz. 1362, ze zm.)
- Ustawa z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2005r. Nr 180, poz. 1493).

2. IDENTYFIKACJA PRZEMOCY DOMOWEJ NA TLE GŁÓWNYCH PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH W GMINIE ŁĄCKO

W celu identyfikacji głównych problemów społecznych Gminy Łącko posłużono się dostępnymi danymi na temat liczby rodzin otrzymujących pomoc społeczną w Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w poszczególnych kategoriach tych problemów w latach 2007 – 2009.

	Powód trudnej sytuacji życiowej	2007 rok		2008 rok		2009 rok	
		Liczba rodzin ogółem	Liczba osób w rodzinie	Liczba rodzin ogółem	Liczba osób w rodzinie	Liczba rodzin ogółem	Liczba osób w rodzinie
1	Ubóstwo	412	1937	383	1751	396	1705
2	Sieroctwo	0	0	0	0	1	2
3	Bezdomność	0	0	0	0	2	2
4	Potrzeba ochrony macierzyństwa	20	127	173	1099	181	1122
4a	w tym; wielodzietność	11	79	167	1079	176	1104
5	Bezrobocie	247	1144	198	880	185	768
6	Niepełnosprawność	247	1002	241	914	235	838
7	Długotrwała choroba	189	736	197	734	217	749
8	Bezradność w sprawach opiek.-wych. i prowadzenia gosp. domowego, ogółem	60	280	61	286	64	280
8a	w tym: rodziny niepełne	44	159	45	173	48	175
8b	rodziny wielodzietne	19	139	19	130	16	113
9	Przemoc w rodzinie	1	4	2	6	1	5
10	Potrzeba ochrony ofiar handlu ludźmi	6	24	0	0	0	0
11	Alkoholizm	6	24	7	19	8	16
12	Narkomania	0	0	0	0	0	0
13	Trudności w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego	0	0	0	0	3	9
14	Brak umiejętności w przystosowaniu do życia młodzieży opuszczającej placówki	0	0	0	0	0	0

	opiekuńczo-wychowawcze						
15	Trudności w integracji osób które otrzymały status uchodźcy	0	0	0	0	0	0
16	Zdarzenia losowe	5	20	3	13	20	64
17	Sytuacja kryzysowa	0	0	1	1	1	2
18	Kłęska żywiołowa lub ekologiczna	0	0	0	0	0	0

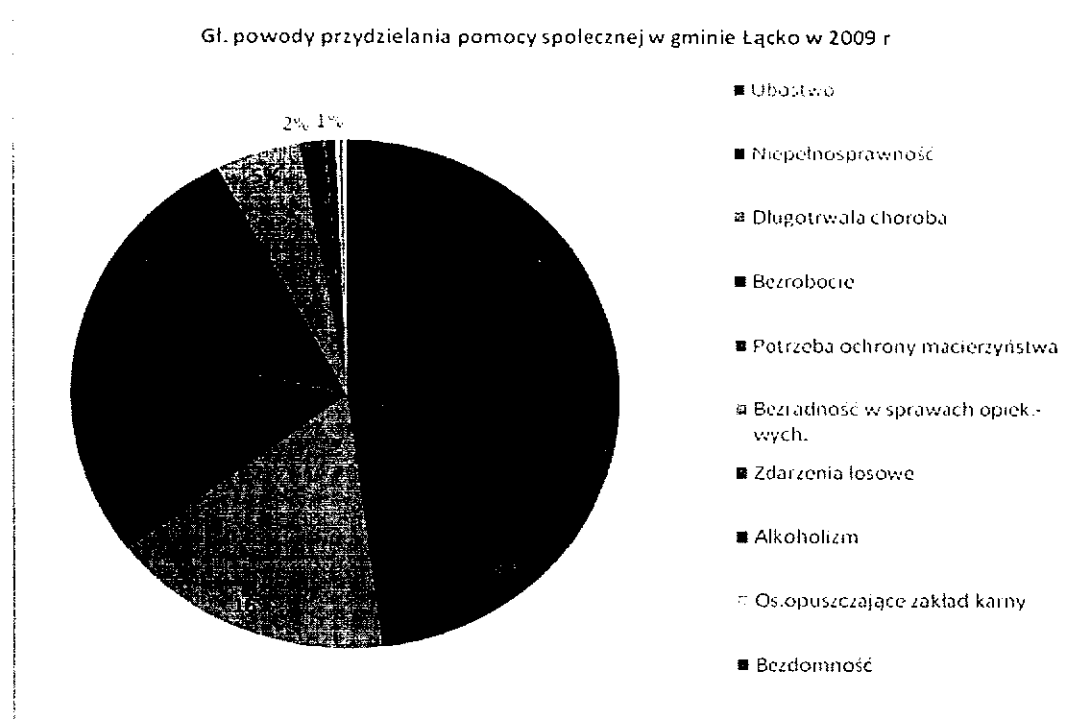
Tab.1. Powody przyznania pomocy społecznej w gminie Łącko

Pomiędzy rokiem 2003 i 2009 nastąpił dość duży spadek w zakresie zasięgu pomocy społecznej. Spadek ten, jest w dużej mierze efektem poprawy koniunktury gospodarczej i sytuacji na rynku pracy. Największą pomoc stosuje się w następujących kategoriach problemów: ubóstwo, niepełnosprawność, długotrwała choroba, potrzeba ochrony macierzyństwa, bezrobocie. W każdej z tych kategorii pomoc obejmuje więcej jak 170 rodzin. Wśród świadczeniobiorców największy udział ma ubóstwo 40% a dalej niepełnosprawność 23,7%, długotrwała choroba 21,9% , bezrobocie 18,7% i potrzeba ochrony macierzyństwa 17,8%.

Warto zaznaczyć, że relatywnie niewielki udział alkoholizmu w powodach przyznawania pomocy społecznej jest związany z trudnościami w kwalifikowaniu tej przyczyny, wynikającymi z przepisów prawa. Pracownik socjalny nie może podać tej przyczyny jako kwalifikującej do udzielenia pomocy społecznej, dopóki choroba ta nie jest jednoznacznie zdiagnozowana. Trzeba także dodać, że w niektórych przypadkach pokrewne przyczyny; „niepełnosprawność” i „długotrwała choroba” bywają używane zamiennie przy ustalaniu przyczyny udzielania pomocy, ponieważ granica między nim bywa płynna.

Od 2004 roku pewne przypadki pomocy świadczonej na rzecz rodzin można kwalifikować jako pomoc dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie. Wcześniej, przed nagłośnieciem skali tego zjawiska w mediach w statystykach nie widniała taka pozycja. Także obecnie występują trudności w przypisaniu dla konkretnej rodziny tego rodzaju dysfunkcji, ponieważ jest to temat delikatny w relacjach między pracownikiem opieki społecznej i członkami rodzin dotkniętych tym problemem. Rodziny bardzo często ukrywają fakt przemocy, nie godząc się na ujawnienie i nazwanie po imieniu rzeczywistych problemów. Z tego powodu ciągle w statystykach ta przyczyna nie widnieje.

Pozostałe kategorie obserwowanych problemów mają dużo mniejszy udział, nie wykazują istotnego wzrostu lub nawet charakteryzują się spadkiem ilości występowania. Zostaną one pominięte w dalszej szczegółowej analizie.

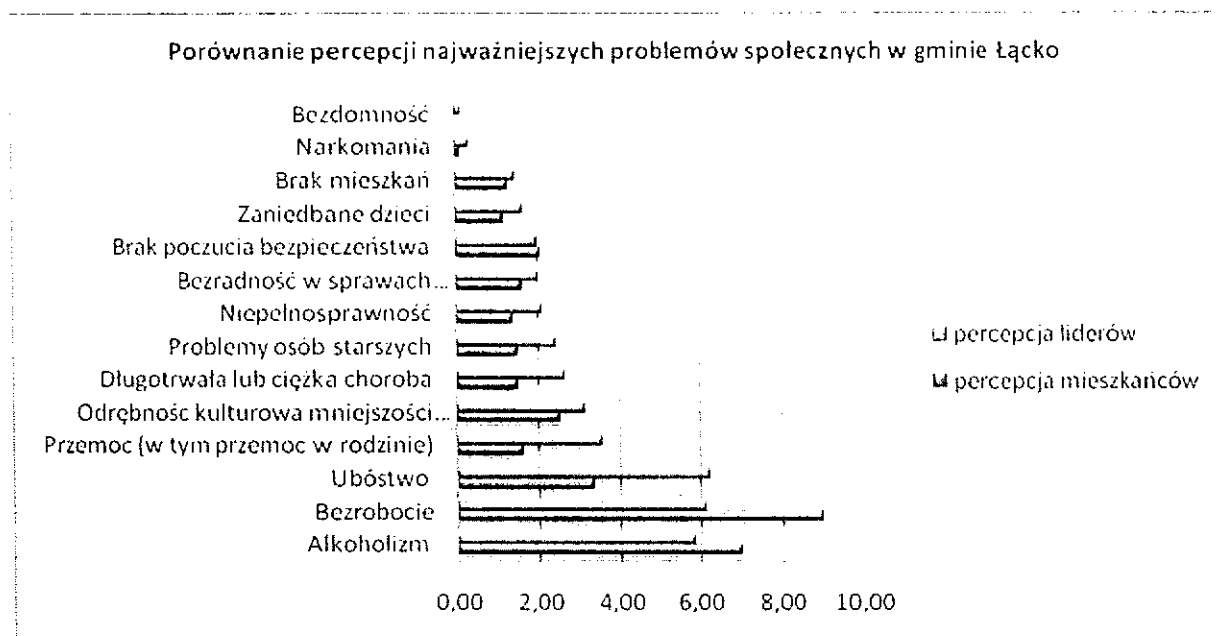

Rys.2. Powody przyznania pomocy społecznej w gminie Łącko

Ostateczny wybór kluczowych problemów społecznych w gminie Łącko został poprzedzony dodatkowym badaniem percepcji problemów społecznych w gminie przez jej mieszkańców. Badania ankietowe zostały przeprowadzone w XI 2009 r na próbie 98 osób. Jakościowe badania percepcji stanowią uzupełnienie analiz ilościowych i w pewnym sensie ich weryfikację. Nie zawsze bowiem (z powodów, np. formalnych, czy z powodu niepełnego rozeznania) pomoc jest kierowana tam, gdzie istnieją najważniejsze potrzeby. W badaniach ankietowych respondenci oceniają w sposób subiektywny skalę zagrożenia swojej gminy poszczególnymi rodzajami dysfunkcji.

Nieco inaczej wygląda percepcja liderów społecznych, biorących udział w warsztatach strategicznych na temat założeń do strategii rozwiązywania problemów społecznych, które odbyły się w UG Łącko w dniu 17 I 2010 r. Porównanie tych ocen zostało zawarto na wykresie porównawczym.

Największa rozbieżność występuje w kategorii przemoc w rodzinie, choć należy zauważyć, że oba środowiska zauważają ten problem (inaczej niż statystyki). Liderzy w przeciwieństwie do ogółu mieszkańców, za najważniejszy problem uznali ubóstwo, a następnie bezrobocie i alkoholizm. Choć sprawiedliwie należy uznać, że różnice mieszczą się w granicach błędu statystycznego.

Rys.3. Percepcja problemów społecznych w gminie Łącko

Badania ankietowe zagrożeń w przypadku gminy Łącko wykazały pewną zgodność z kierunkami pomocy społecznej realizowanej przez GOPS. Oprócz bezrobocia respondenci podkreślili wagę alkoholizmu, który spotyka się z dużym napiętnowaniem i wręcz znalazł się na 2-gim miejscu we wskazaniach mieszkańców (tak samo jak liderów). Ponadto w gronie najważniejszych zagrożeń wskazano także ubóstwo i odrębność kulturową mniejszości.

Ostatecznie po wszechstronnej analizie za najważniejsze problemy społeczne w gminie Łącko uznano:

- ubóstwo,
- bezrobocie,
- potrzebę ochrony macierzyństwa,
- alkoholizm.

- niepełnosprawność,
- przemoc w rodzinie,

Tak więc mimo niewielkiej skali pomocy kierowanej przez OPS do rodzin z tytułu przemocy w rodzinie, problem ten został zauważony i zaliczony do kluczowych problemów społecznych w gminie Łącko.

Przemoc w rodzinie i trudności przystosowawcze mniejszości romskiej należy uznać za specyficzne problemy dla gminy. Oba te problemy praktycznie nie występują w statystykach z powodów formalnych (zasada równości ze względu na pochodzenie) oraz mentalnych (ukrywanie zjawiska przemocy w rodzinie).

3. PRZEMOC W RODZINIE I JEJ SPOŁECZNE SKUTKI

Przemoc w rodzinie (inaczej przemoc domowa) zachodzi, kiedy członek rodziny, mąż, żona lub partner próbuje zdominować fizycznie lub psychicznie drugiego partnera, dzieci, rodziców, dziadków, teściów, etc., używając przewagi fizycznej, gróźb, szantażu, w celu zranienia moralnie lub fizycznie.

Z badań dotyczących rodziny, a także obserwacji życia społecznego wiadomo że ludzie bardzo niechętnie przyznają się do przemocy wewnątrz rodziny.

W Polsce trudno jest określić dokładnie skalę tego zjawiska. Co roku zgłasza się zaledwie kilkanaście tysięcy spraw o znęcanie nad rodziną, w tym samym czasie policja rejestruje około miliona awantur domowych do których jest wzywana.

Przemoc w rodzinie to zamierzone i wykorzystujące przewagę sił działanie przeciw członkowi rodziny, naruszające prawa i dobra osobiste, powodujące cierpienie i szkody.

Przemoc domowa charakteryzuje się tym, że:

1. Jest intencjonalna.

Przemoc jest zamierzonym działaniem człowieka i ma na celu kontrolowanie i podporządkowanie ofiary.

2. Siły są nierówne.

W relacji jedna ze stron ma przewagę nad drugą. Ofiara jest słabsza, a sprawca silniejszy.

3. Narusza prawa i dobra osobiste.

Sprawca wykorzystuje przewagę siły narusza podstawowe prawa ofiary (np. prawo do nietykliwości fizycznej, godności, szacunku itd.).

4. Powoduje cierpienie i ból.

Sprawca naraża zdrowie i życie ofiary na poważne szkody. Doświadczanie bólu i cierpienia sprawia, że ofiara ma mniejszą zdolność do samoobrony.

Jak rozpoznać przemoc domową?

Cechy wspólne przypadków przemocy w domu:

- Destruktywna krytyka i słowne ubliżanie: np. krzyki, drwiny, oskarżanie, wyzwiska, werbalne groźby;
- Taktyka nacisków: dąsanie się, grożenie (niedawaniem pieniędzy, wyłączaniem telefonu, zabranie samochodu, popełnieniem samobójstwa, zabranie dzieci, złożeniem na skargi do instytucji socjalnych);
- Brak szacunku: ustawiczne upokarzanie ofiary przy innych, nieodpowiadanie na pytania ofiary, zabieranie pieniędzy bez pytania, odmowa pomocy przy dzieciach czy pracach domowych;
- Nadużycie zaufania: kłamstwa, okazywanie zazdrości, zdradzanie, niedotrzymywanie obietnic i wspólnych uzgodnień;
- Izolowanie: podsłuchiwanie lub blokowanie rozmów telefonicznych, mówienie, dokąd wolno i dokąd nie wolno chodzić ofierze, uniemożliwianie jej kontaktów z przyjaciółmi czy rodziną;
- Nękanie: śledzenie i sprawdzanie ofiary, otwieranie listów, ustawiczne sprawdzanie, z kim ofiara się kontaktuje, zawstydzanie ofiary przed innymi;
- Groźby: agresywna gestykulacja, wykorzystywanie przewagi fizycznej do zastraszania ofiary, niszczenie rzeczy ofiary, tłuczenie przedmiotów, walenie w ściany, grożenie zabiciem lub skrzywdzeniem ofiary albo dzieci;
- Przemoc seksualna: gwałcenie (zmuszanie siłą i groźbą czy zastraszaniem do współżycia płciowego, współżycie wtedy, gdy ofiara tego nie chce), upokarzające traktowanie z powodu orientacji seksualnej;

- Przemoc fizyczna;
- Wypieranie się: zaprzeczanie zarzutom złego traktowania, wmawianie ofierze, że sama ponosi winę za złe traktowanie, okazywanie przy innych dobroci i cierpliwości, płacz i błaganie ofiary o przebaczenie, przyrzekanie, że to się już więcej nie zdarzy.

Z uwagi na to, że osoby dopuszczające się przemocy zwykle zachowują się na zewnątrz inaczej, niż na osobności, większość ludzi najczęściej nie zdaje sobie z niej sprawy. Czasem trudno jest uwierzyć, że ktoś, kto zachowuje się publicznie przyzwoicie, może nieludzko traktować swoją rodzinę. Obawa, że inni nie uwierzą, może dodatkowo utrudnić decyzję o zwróceniu się o pomoc.

Przemoc w domu często wiąże się niskim dochodem na rodzinę i seksualną niedyspozycją jednego z partnerów, ale także alkoholizmem i narkomanią jako jedną z przyczyn tego stanu rzeczy. Badania wskazują, że występuje także dość często w rodzinach o wysokim standardzie materialnym i pozycji społecznej.

Zjawisko przemocy domowej jest swoistym tabu, „niezauważanym” nie tylko w swoim otoczeniu, ale często także w swojej rodzinie. Poznanie skali zjawiska jest możliwe dopiero dzięki przeprowadzeniu anonimowych, dużoskalowych i reprezentatywnych badań.

We wrześniu 2007 r. TNS OBOP przeprowadził na zlecenie Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej badanie dotyczące przemocy w rodzinie. Jego celem było poznanie postaw Polaków wobec problemu przemocy w rodzinie, pośrednich lub bezpośrednich kontaktów z sytuacjami przemocy w rodzinie, okoliczności temu towarzyszących oraz identyfikacja ofiar oraz sprawców, także w rozróżnieniu na różne formy przemocy.

Najważniejsze wyniki i wnioski.

OPINIE NA TEMAT ZJAWISKA PRZEMOCY W RODZINIE – POSTAWY WOBEC STEREOTYPÓW

- Polacy w większości nie zgadzają się ze szkodliwymi stereotypami na temat przemocy w rodzinie, jednak niepokoi mimo wszystko stosunkowo wysoki poziom poparcia dla niektórych z nich.
- Wciąż pokutuje w społeczeństwie przekonanie, że ofiary przemocy akceptują swoją sytuację (49%), co może wpływać na obojętność wobec przypadków przemocy w rodzinie obserwowanych w otoczeniu.

- Często jest zrzucanie na ofiary odpowiedzialności za doświadczaną przemoc – co czwarty respondent sądzi, że sprawca zaprzestanie przemocy, gdy nie będzie prowokowany (24%),
- tyle samo uważa, że strach przed poruszaniem pewnych problemów w rozmowie z mężem jest problemem żony.
- Wciąż znaczna część społeczeństwa uważa za normalne podczas kłótni w rodzinie: obrażanie i wyzwiska (24%) oraz szarpanie i popychanie (18%). Powodem do niepokoju mogą być dopiero siniaki i rany na ciele ofiary (16%), a więc przemoc kojarzy się przede wszystkim z przemocą fizyczną.
- Dość niska jest świadomość tego, jak może przejawiać się przemoc ekonomiczna – co trzeci Polak (34%) wydzielanie pieniędzy i kontrolowanie wydatków współmałżonka uważa za przejaw gospodarności.
- Poparcie dla wszelkiego rodzaju stereotypów dotyczących przemocy – jej form i ofiar, wyraźnie wyższe od przeciętnego jest wśród osób po pięćdziesiątym roku życia, ludzi z wykształceniem podstawowym lub zasadniczym zawodowym oraz wśród mieszkańców wsi.
- Mężczyźni częściej od kobiet zgadzają się obiegowymi opiniami dotyczącymi przemocy seksualnej, co znajduje swoje odzwierciedlenie w wynikach dotyczących częstszego występowania tego rodzaju zachowań wśród mężczyzn.

ZNAJOMOŚĆ RODZIN Z PROBLEMEM PRZEMOCY W RODZINIE

- Znaczny odsetek, bo prawie dwie trzecie (64%) Polaków zna w swoim otoczeniu, sąsiedztwie takie rodziny, o których słyszeli lub wiedzą, że dochodzi w nich do różnych form przemocy.
- Wśród znanych sobie rodzin, najczęściej badani dostrzegają występowanie przemocy psychicznej (52% respondentów stwierdziło, że znają takie rodziny, w których dochodzi do przemocy psychicznej) oraz fizycznej (44%).
- Przypadki przemocy ekonomicznej (26%) oraz w szczególności seksualnej (9%) znane są mniejszej liczbie ankietowanych, być może dlatego, że są one łatwiejsze do ukrycia, być może rzeczywiście występują rzadziej; nie wykluczone też, że ma to też związek z

wiedzą na temat tych form przemocy i brakiem umiejętności identyfikowania symptomów świadczących o przemocy ekonomicznej i seksualnej.

WYSTĘPOWANIE ZJAWISKA PRZEMOCY W RODZINIE WEDŁUG OFIAR, SPRAWCÓW I ŚWIADKÓW

- Kiedykolwiek jakiegokolwiek formy przemocy od członka rodziny doświadczył więcej niż co trzeci Polak (36%).
- Większość z tych osób było ofiarami przemocy co najwyżej kilkukrotnie i wcześniej niż przed 12 miesiącami. Osób wielokrotnie krzywdzonych przez członków rodziny jest 11%.
- Najbardziej rozpowszechnioną formą przemocy jest przemoc psychiczna (31%). Rzadziej badani doświadczaali przemocy fizycznej (17%), ekonomicznej (8%) oraz seksualnej (3%).
- Zazwyczaj respondenci doświadczaali tylko jednej formy przemocy (20%), ale co setny (1%) doznał ze strony członka rodziny zarówno przemocy fizycznej, psychicznej, ekonomicznej jak i seksualnej.
- Co piąty Polak (20%) – wedle uzyskanych deklaracji – był sprawcą przemocy wobec członków swojego gospodarstwa domowego. Także zazwyczaj zdarzyło się to co najwyżej kilka razy i ponad 12 miesięcy temu.
- Sprawcy najczęściej przyznawali się do przemocy psychicznej (15%), znacznie rzadziej do fizycznej (9%), a bardzo rzadko do ekonomicznej (2%) i seksualnej (0,4%). Większość sprawców przyznaje się do stosowania tylko jednej formy przemocy (13%).
- Ogólnie ponad dwie piąte (42%) Polaków zamieszkuje lub zamieszkiwało w gospodarstwie domowym, w którym dochodziło do przemocy (byli ofiarą przemocy, jej sprawcą lub świadkiem stosowania jej wobec innego członka rodziny).
- Do bycia ofiarami przemocy najczęściej przyznają się kobiety (39%), mieszkańcy miast powyżej 500 tys.(42%).
- Do doświadczenia przemocy co najmniej raz, częściej przyznawały się osoby z wyższym niż z podstawowym wykształceniem.
- Doświadczenie przemocy w rodzinie wpływa na jej stosowanie wobec członków rodziny – 13% Polaków to jednocześnie ofiary i sprawcy przemocy.

PRZEMOC WOBEC DZIECI, OSÓB STARSZYCH I NIEPEŁNOSPRAWNYCH

- Przemoc wobec dzieci jest zjawiskiem występującym stosunkowo często. 14% respondentów żyje w gospodarstwie, w którym ofiarą przemocy było dziecko.
- Dzieci najczęściej padały ofiarą przemocy psychicznej (10% badanych deklarowało, że w zamieszkiwanym gospodarstwie domowym ofiara przemocy emocjonalnej była osoba małoletnia) i fizycznej (7%), rzadziej ekonomicznej (3%) i seksualnej (mniej niż co setny).
- 5% Polaków mieszka w gospodarstwie domowym, gdzie ofiarą przemocy stała się osoba starsza lub niepełnosprawna.
- Wobec osób starszych stosowana jest przemoc psychiczna (3%), fizyczna (2%) i ekonomiczna (1%).

KORZYSTANIE Z POMOCY RÓŻNYCH INSTYTUCJI I ORGANIZACJI ORAZ OCENA ICH SKUTECZNOŚCI

- Poziom korzystania z pomocy rodzin dotkniętych przemocą jest bardzo niewielki - korzystała z niej jedynie co piąta rodzina (21%).
- Z pomocy korzystają najczęściej rodziny, w których występują przemoc fizyczna (20%) i psychiczna (19%), a rzadziej te dotknięte przemocą seksualną (17%) i ekonomiczną (14%).
- Uzyskiwana pomoc najczęściej ograniczała się do interwencji policji, ew. sądu lub kuratora. Bardzo rzadko rodziny dotknięte przemocą korzystały z pomocy terapeutycznej, leczenia odwykowego, „Niebieskiej Karty” itp.
- Otrzymana pomoc jest jednak na ogół oceniana jako przynajmniej częściowo skuteczna - najbardziej w przypadku przemocy seksualnej (79%), najmniej - przemocy ekonomicznej (67%).

Z innych raportów wynika, że ofiarami przemocy w rodzinie są najczęściej kobiety (58%) oraz dzieci do lat 13 (24%). Natomiast sprawcami przemocy są głównie mężczyźni (96%) będący często pod wpływem alkoholu. Niektóre badania wskazują, że 40% partnerów znęcających się nad rodziną to osoby uzależnione od alkoholu. Prawdopodobieństwo wystąpienia aktów przemocy w rodzinach alkoholowych jest ponad dwukrotnie większe niż w pozostałych. Stosowanie przemocy prowadzi do niskiej samooceny, poczucia bezsilności i bezradności, ciągłego niepokoju, depresji, chorób związanych ze stresem. Szczególnie

dramatyczne konsekwencje przemocy zauważa się u dzieci. Powoduje ona bowiem w ich psychice nieodwracalne skutki, które mogą dać znać o sobie dopiero w życiu dorosłym.

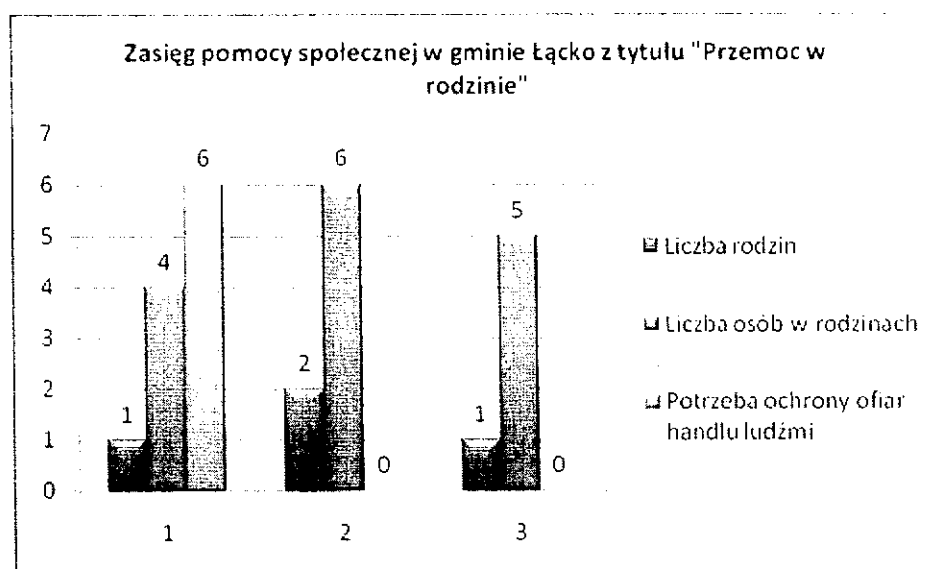
Prawo ściga sprawców przestępstw przeciwko osobom bliskim za:

- art. 207 § 1 k.k. – znęcanie się fizyczne lub psychiczne nad osobą najbliższą lub nad inną osobą pozostającą w stałym lub przemijającym stosunku zależności od sprawcy albo nad małoletnim lub osobą nieporadną ze względu na jej stan psychiczny lub fizyczny – podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do 5 lat (ścigane z urzędu)*.
- art. 191 § 1 k.k. – kto stosuje przemoc wobec osoby lub groźbą bezprawną w celu zmuszenia innej osoby do określonego działania, zaniechania lub znoszenia – podlega karze pozbawienia wolności do lat 3 (ścigane z urzędu)*.
- art. 197 § 1 k.k. – kto przemocą lub groźbą bezprawną lub postępowaniem doprowadza inną osobę do obcowania płciowego, podlega karze pozbawienia wolności od roku do lat 10 (ściganie następuje na wniosek pokrzywdzonego)**.
- art. 209 § 1 k.k. – kto uporczywie uchyli się od wykonywania ciążącego na nim z mocy ustawy lub orzeczenia sądowego obowiązku opieki przez nie łożenie na utrzymanie osoby najbliższej lub innej osoby i przez to naraża ją na niemożność zaspokojenia podstawowych potrzeb życiowych – podlega karze pozbawienia wolności do lat 2 (ściganie następuje na wniosek pokrzywdzonego)**.

Konieczne jest podjęcie działań zmierzających w kierunku edukacji społecznej dostarczającej wiedzy o zjawisku przemocy i sposobach radzenia sobie z problemem. Niezbędne jest również zapewnienie profesjonalnej pomocy interwencyjnej i terapeutycznej zarówno sprawcom jak i ofiarom przemocy, ze szczególnym uwzględnieniem krzywdzonych kobiet i dzieci.

Specyficznym i złożonym zagadnieniem na terenie gminy Łącko jest przemoc w rodzinach romskich. Problem jest ważny, bowiem w gminie Łącko społeczność Romska liczy 157 osób zameldowanych na pobyt stały. Szczególnie ciężkie jest położenie kobiet romskich, które często są ofiarami przemocy domowej lub seksualnej. W społecznościach romskich, tematy związane z życiem rodzinnym oraz seksualnym mają najczęściej charakter tabu

obyczajowego, więc jeśli kobieta decyduje się na zgłoszenie odnośnego przestępstwa policji łamie tym samym normę obyczajową, surowszą niż norma karnoprawna. Bywa, że niewiedza nt. Romów, przy jednoczesnym przypisywaniu tej grupie stereotypowych wzorców zachowania, powoduje niekiedy u przedstawicieli wymiaru sprawiedliwości niechęć do podejmowania czynności postępowania przygotowawczego w sprawie karnej, zwłaszcza w sprawach o przemoc domową lub seksualną. Zaniechania obejmują też odmowę wystawiania obdukcji lekarskich kobietom.

Rys 4. Pomoc udzielana przez GOPS Łącko z tytułu „przemoc w rodzinie”

Z powodów opisanych wyżej „Przemoc domowa” należy do słabo rozpoznanych problemów w gminie i stanowi jeden z najrzadszych powodów przyznawania pomocy społecznej w gminie Łącko. W latach 2007 – 2009 roku pomocą z tego tytułu zostało objętych jedna lub dwie rodziny, w których ten powód można było wskazać za ewidentny. W tym samym czasie statystyki policyjne wykazały rozpoznanie problemu w skali 5 rodzin (5 Niebieskich Kart). Podobnie Komisja Przeciwalkoholowa w gminie analizowała 5 przypadków przemocy w rodzinie. Równocześnie w trakcie badania percepcji najważniejszych zagrożeń społecznych w gminie „przemoc domowa” z oceną rangową 1,62 (mieszkańcy i 3,55 liderzy) (w skali 1–10 pkt) została uznana odpowiednio za szósty i czwarty z kolei najważniejszy problem społeczny w gminie. Tak więc przemoc domowa mimo, że w

znacznej mierze nieuświadomiona czy też niezauważana istnieje jako ważny problem na terenie gminy.

4. STRATEGICZNY PLAN ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH W GMINIE ŁĄCKO

4.1. ANALIZA SWOT

W oparciu o ustalenia diagnozy sytuacji społecznej w gminie Łącko przeprowadzono analizę strategiczną przy użyciu metody SWOT wykorzystując wyniki ankiety przeprowadzonej wśród mieszkańców..

Nazwa tej techniki pochodzi od pierwszych liter angielskich słów:

S	- Strengths	- Silne strony, atuty	ZASOBY GMINY
W	- Weaknesses	- Wady, słabości, słabe strony	ZASOBY GMINY
O	- Opportunities	- Okazje, możliwości, szanse	OTOCZENIE
T	- Threats	- Trudności, zagrożenia	OTOCZENIE

Tab.5. Schemat analiza SWOT

Oparta jest ona na schemacie klasyfikacji, dzielącym wszystkie czynniki mające wpływ na aktualną i przyszłą pozycję organizacji (gminy) na:

- zewnętrzne w stosunku do organizacji i te, które mają charakter uwarunkowań wewnętrznych,
- wywierające negatywny wpływ na organizację i z drugiej strony te, które mają wpływ pozytywny.

Ze skrzyżowania tych dwóch podziałów powstają cztery kategorie czynników:

- zewnętrzne pozytywne – szanse. Szanse to zjawiska i tendencje w otoczeniu, które gdy odpowiednio wykorzystamy staną się impulsem rozwoju oraz osłabiają zagrożenia.
- zewnętrzne negatywne – zagrożenia. Zagrożenia to wszystkie czynniki zewnętrzne, które są postrzegane jako bariery dla rozwoju systemu opieki społecznej. Istnienie zagrożeń ma destrukcyjny wpływ na rozwój organizacji. Jednocześnie nie pozwala na pełne wykorzystanie szans i mocnych stron.
- wewnętrzne pozytywne – mocne strony, czyli atuty organizacji. Mocne strony to walory organizacji, które w pozytywny sposób wyróżniają ją pośród organizacji o podobnym charakterze. Mocne strony mogą być wynikiem wielkości organizacji, zatrudnianego personelu, skuteczności realizowanych zadań itd.
- wewnętrzne negatywne – słabe strony organizacji. Słabe strony to konsekwencja ograniczeń zasobów i niedostatecznych kwalifikacji. Mogą one dotyczyć całej organizacji, jak i jej części. Każda organizacja posiada słabe strony. Jednak zbyt duża ich ilość może spowodować, że organizacja nie wypełnia swoich podstawowych zadań.

UWARUNKOWANIA WEWNĘTRZNE	
MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
-atrakcyjne walory turystyczne i kulturowe gminy -wysoka lesistość, -duży odsetek ludzi młodych, wysoki potencjał demograficzny (przyrost naturalny), -dobrze funkcjonująca struktura UG i GOPS, -dobrze funkcjonująca system opieki nad osobami niepełnosprawnymi (Warsztaty Terapii Zajęciowej, - istniejące organizacje pozarządowe (dla współpracy przy realizacji zadań gminy), - istniejące NZOZ-y (świadczące całodobowo	-słabe rozeznanie skali problemu przemocy w rodzinie na terenie gminy -wysoki poziom akceptacji dla ukrywania , „niezauważania” zjawiska przemocy domowej w jej różnych formach -brak stałego punktu poradnictwa dla ofiar przemocy domowej -brak funkcjonującej grupy wsparcia dla ofiar przemocy domowej - wysoki poziom bezrobocia, -b. zła sytuacja lokalowa instytucji użyteczności publicznej,

podstawową opiekę zdrowotną dla mieszkańców), -dobre warunki zdrowotne, -dobrze funkcjonujące szkolnictwo, -zaradność i pracowitość mieszkańców, -dobra dostępność komunikacyjna - bogata oferta kulturalna, (imprezy, folklor) - silne sadownictwo, - istnienie powszechnie znanego produktu regionalnego (śliwowica łącka), -silna tożsamość miejscowa, -znana w regionie i kraju marka „Łącko”,	- niski poziom wykształcenia ludności -brak strategii rozwoju gminy (uchwalonej), - brak placówek opiekuńczo-wychowawczych, -alkoholizm w rodzinach, -zła kondycja finansowa miejscowych małych i średnich firm, -istnienie barier architektonicznych, -słabe dostosowanie szkolnictwa , do potrzeb pracodawców i rynku pracy -słaby dostęp do badań specjalistycznych, -niedorozwój infrastruktury turystycznej i bazy rekreacyjnej, -mała współpraca organizacji pozarządowych, - roszczeniowość postaw i wyuczona bezradność w niektórych środowiskach (np. Romowie), -niski poziom czytelnictwa, -niezbyt korzystna struktura wydatków i dochodów gminy ,
UWARUNKOWANIA ZEWNĘTRZNE	
SZANSE	ZAGROŻENIA
-możliwość korzystania z funduszy strukturalnych UE (dopłaty dla rolnictwa, POKL w obszarze wspierającym pomoc społeczną, środki na restrukturyzację wsi), -istniejące fundusze na kształcenie zasobów ludzkich służb socjalnych -wykorzystanie walorów turystyczno-krajobrazowych dla rozwoju turystyki i agroturystyki,	-zlecanie samorządom gminnym bez pokrycia finansowego ze środków centralnych nowych zadań, -nadmierny fiskalizm i biurokracja , -likwidacja regionalnych połączeń komunikacyjnych (PKS), -brak polityki parorodzinnej państwa -zmiany kulturowe (rozluźnienie więzi rodzinnych, brak solidarności

-gościnność o otwartość mieszkańców, -szansa na wykorzystanie środków pozabudżetowych (m.in. z funduszy strukturalnych), -łatwiejszy dostęp do szkolnictwa wyższego (np. w Nowym Sączu), -budowa linii kolejowej Podłęże- Piekietko i drogi szybkiego ruchu do Krakowa przez Nowe Rybie, -bliskość Nowego Sącza, -położenie na ważnym szlaku turystycznym. -możliwość uzyskiwania dodatkowych dochodów przez rodziny (legalna praca w UE)	- sąsiedzkiej), postawy aspołeczne i roszczeniowe, -wzrost skali patologii i dysfunkcji, -migracja z gminy zdolnej młodzieży, -rosnące zapotrzebowanie na usługi, opiekuńcze związane z procesem starzenia się społeczeństwa.
---	--

Tab.6. Analiza SWOT

4.2. MISJA I CELE STRATEGICZNE

Misja gminy to zwięzłe opisanie przyczyn, dla których gmina istnieje i jakie są nadrzędne wartości (zasady), jakimi będzie się kierować podejmując działania w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Funkcją misji jest koncentracja na istocie rzeczy, dostosowanie kierunków działań do długookresowych celów.

Misję gminy w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie sformułowano w sposób następujący:

Gmina Łącko integruje środowiska lokalne i wykorzystuje aktywność osób, rodzin, organizacji i instytucji, dążąc do ograniczenia zjawiska przemocy szczególnie w stosunku do kobiet, dzieci i osób niepełnosprawnych

Tab.7. misja gminy Łącko

Kolejnym etapem było określenie celu strategicznego i celów operacyjnych

Tab.8. Cel strategiczny i cele operacyjne

Cel strategiczny I Ograniczenie przemocy w rodzinie na terenie gminy Łącko
Cel operacyjny IA Ograniczenie poziomu akceptacji czy obojętności mieszkańców w stosunku do różnych form przemocy w rodzinie
Cel operacyjny IB Wsparcie dla ofiar przemocy w rodzinie

Sformułowane w ten sposób; misja i cele strategicznie doskonale korespondują z wynikami diagnozy problemów społecznych i analizą strategiczną przeprowadzoną dla gminy Łącko odpowiadając na najważniejsze problemy społeczne i wskazując strategiczne kierunki ich rozwiązywania.

4.3. PROGRAM DZIAŁAŃ NA LATA 2010 – 2015

Tab.9. Programy działań

Cel strategiczny I Ograniczenie przemocy w rodzinie na terenie gminy Łącko			
Cel operacyjny IA Ograniczenie poziomu akceptacji czy obojętności mieszkańców w stosunku do różnych form przemocy w rodzinie			
Działanie	Waga	Planowany termin realizacji	Źródła finansowania
IA.1. Uświadamianie skali zagrożeń patologiami w społeczeństwie m.in. poprzez programy profilaktyczne w szkołach (dyskusje, pogadanki, warsztaty dla młodzieży) uwzględniające m.in. zjawisko przemocy domowej	++++	Działanie ciągłe w horyzoncie czasowym strategii,	budżet gminy, budżet powiatu, budżet państwa, granty, FIO
IA.2. Akcja informacyjna dla mieszkańców gminy, pozwalająca rozpoznawać zjawisko przemocy domowej i przeciwdziałać mu	+++++	2010	POKL, budżet gminy, budżet państwa
IA.3. Szkolenia pracowników socjalnych i członków Zespołu ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie dot. przemocy w rodzinie	++++	Począwszy od 2010 r	(budżet gminy, POKL)
IA.4. Zwiększenie wartości zadań w dziedzinie przeciwdziałania przemocy w rodzinie zleconych do realizacji organizacjom pozarządowym	++++	Działanie ciągłe w horyzoncie czasowym strategii	budżet gminy, FIO, POKL
Podmioty zaangażowane w realizację celu strategicznego: GOPS, Małopolski Ośrodek Terapii Uzależnień, Centrum Interwencji Antykryzysowej w Nowym Sączu, Zespół Światlic Środowiskowych w Łącku, Obidzy i w Jazowsku, kuratorzy sądowi (Sąd Rejonowy w Nowym Sączu), Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Nowym Sączu, Zespół ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie działający przy Urzędzie Gminy w Łącku, nauczyciele i pedagodzy szkolni, rady rodziców przy szkołach, Policja, Fundacja „Niebieska Linia”, ROEFS w Nowym Sączu, Stowarzyszenie Cumulus, Stowarzyszenie Romów – okręg Nowy Sącz, Stowarzyszenie Bergitka Roma, organizacje			

pozarządowe z terenu gminy Łącko,
Mierniki: liczba młodzieży uczestniczącej w pogadankach, dyskusjach, warsztatach, liczba spotkań informacyjnych z mieszkańcami
liczba ulotek, informacji na stronach internetowych UG i OPS, wartość zadań z dziedziny przeciwdziałania przemocy w rodzinie zleconych
organizacjom pozarządowym,

Cel strategiczny I Ograniczenie przemocy w rodzinie na terenie gminy Łącko			
Cel operacyjny IB Wsparcie dla ofiar przemocy w rodzinie			
Działanie	Waga	Planowany termin realizacji	Źródła finansowania
III.9. Uruchomienie stałego punktu poradnictwa dla osób stykających się z problemem przemocy domowej	++++	2010	Środki z budżetu państwa (województwo) , budżet gminy,FIO, POKL
III.10. Uruchomienie grupy wsparcia dla kobiet dotkniętych przemocą domową	++++	2010	FIO, POKL, Programy Edukacyjne UE – Grundtvig
Podmioty zaangażowane w realizację celu strategicznego: GOPS, Małopolski Ośrodek Terapii Uzależnień, Centrum Interwencji Antykryzysowej w Nowym Sączu, kuratorzy sądowi (Sąd Rejonowy w Nowym Sączu), Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Nowym Sączu, Zespół ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie działający przy Urzędzie Gminy w Łącku, nauczyciele i pedagodzy szkolni, rady rodziców przy szkołach, Policja, Fundacja „Niebieska Linia”, ROEFS w Nowym Sączu, Stowarzyszenie Cumulus, organizacje pozarządowe z terenu gminy Łącko,			
Mierniki: liczba osób objętych poradnictwem z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej, liczba uczestniczek „grupy wsparcia”, liczba „Niebieskich Kart”, liczba godzin dyżurów specjalistów (psychologa, radcy prawnego) w Punkcie Poradnictwa,			

5. REALIZACJA STRATEGII

5.1. MONITORING STRATEGII

Monitoring strategii jest obserwacją realizacji celów strategicznych i realizacji programów operacyjnych wynikających z następnych faz programowania rozwoju. Monitoring realizacji strategii umożliwia: obserwację stanu zaawansowania projektów rozwojowych, umożliwiającą aktualną identyfikację problemów w ich realizacji; ocenę zaangażowania jednostek odpowiedzialnych za ich realizację; weryfikację zgodności założonych celów i efektywności wykorzystania przeznaczonych na ich realizację środków; kontrolę postępu prac związanych z realizacją działań.

Strategia przeciwdziałania przemocy w rodzinie jest dokumentem określającym cele i działania do roku 2015, wymagającym okresowej aktualizacji do zmian zachodzących w otoczeniu, jak i w samym społeczeństwie. Przygotowanie projektu dokumentu i jego przyjęcie przez Radę Gminy kończy pierwszy etap planowania. Długookresowy charakter planowania strategicznego w zakresie problematyki społecznej wymaga stałego śledzenia zmian prawnych, gospodarczych, politycznych, społecznych i ich uwzględniania w strategii.

Strategia rozwiązywania problemów społecznych wymaga aktualizacji. Propozycje zmian będą przygotowane przez Kierownika Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Łącku i omawiane przez specjalnie w tym celu powołany przez wójta gminy Zespół ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w gminie Łącko. Zmiany w Strategii mogą także być inicjowane przez pozostałe środowiska uczestniczące w procesie wdrażania i realizacji Strategii i następnie opiniowane przez wymieniony powyżej Zespół. Zmiany będą podlegały analogicznym procedurom jak przyjęcie strategii, tj. wymagają uchwaleniu przez Radę Gminy.

Podstawą skutecznego wdrożenia strategii jest system informacji o zjawiskach i procesach społecznych zachodzących na terenie gminy. Inicjując działania mające na celu osiągnięcie wytyczonych w strategii celów, należy systematycznie gromadzić informacje o efektach ich realizacji i skuteczności zastosowanych instrumentów. Głównymi obszarami monitorowania i ewaluacji strategii są wyznaczone działania. Obowiązek monitorowania realizacji działania posiada GOPS. Zaleca się żeby ogólny

monitoring był prowadzony minimum w cyklu 2 letnim. Dlatego proponuje się zapis że obowiązek monitoringu występuje w ciągu 3 miesięcy po zakończeniu roku 2011, 2013 i 2015. Monitoring wybranych bądź wszystkich działań, powinien być dokonywany zawsze w sytuacji wprowadzenia nowych zadań do strategii oraz w każdym przypadku dokonania aktualizacji strategii. Terminy dokonywania pomiarów stopnia realizacji działań określa Wójt Gminy.

Obliczenia i dane określone miernikami celów operacyjnych przygotowuje na posiedzenie Zespołu ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w gminie Łącko, a także na posiedzenia Rady Gminy oraz referuje na forum Zespołu i Rady Gminy Kierownik GOPS wraz z rocznym sprawozdaniem z działalności Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej.

PRZEWODNICZĄCY
Rady Gminy w Łącku

Henryk Czepielik
Henryk Czepielik